

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

FŐSZERKESZTŐ : DR. KUN BÉLA. FELELŐS SZERKESZTŐ : DR. ERDŐS KÁROLY.

Megjelenik
minden héten egyszer
szombaton, egy íven.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: DEBRECZEN, KOLLÉGIUM
Ide kell küldeni a lap szellemi és anyagi ügyeire vonatkozó
minden közleményt, előfizetést, reklamációt és hirdetési díjat.

Előfizetési ár :
egész évre 500 K., félévre
250 K. Egyes szám ára 12 K.

Télen.

Az egymás után örök törvény szerint szakadatlan rendben váltakozó évszakok között a legtöbb rejtélyes kérdést veti felszínre a tél, melyben a természet látszólag szünetel a termelő munkától s mintegy álomba merül. A külvilág emez általánosan szemlélhető képével bár nem azonos, de hozzá sokban hasonlító jelenséget tüntet fel az emberiség megfelelő szaka, tudniillik az öreg kor is, amelyben a meglankadt tetterő elégtelensége és az akarat képességének hanyatlása folytán, az előbb alkotásra és gyarapításra kész ember, önkéntelenül is az élet nap-pala után eljövő éjszakára, azaz a kérlelhetetlenül bekövetkezendő halálra gondol.

Ez az eszmekepcsölődés azonban csupán a természeti ösztönösség képzetéből ered és rendszerint azoknak az embereknek okoz aggodalmat, akik magukat a naturalizmus elveitől mentesíteni nem tudják, akik a természet téli állapotában csak az elmúlást látják és az utána bekövetkező tavaszi ébredést egyedül a természet újjáteremtő őseréjének, de nem a mindenséget létrehívó, fenntartó és kormányzó Isten munkájának tekintik és vallják. Pedig a világ léte, év-milliárdos múltja és szünetlenül forgó változatosága meggyőzhetnek mindenkit affelől, hogy a téli álomból kikeletre ébredő természet erői és képességei nem a tehetetlen, érzékellen anyag parányainak szüleményei, hanem az öröktől fogva tudatos, mindenható, személyes lénynek, Istennek a munkái. Nem is gondolja ezt másképpen az öreg korban levő az a keresztyén hívő ember sem, aki a természet révén történt kijelentésen kívül Istennek lelki, szellemi kinyilatkoztatásából ismeri az eget boltjai alatt forgó világokban uralkodó törvényt és az ezen törvényben érvényesülő örök bölcseséget és célirányos akaratot. Hogy azonban ezt bárki is igazán megismerhesse, nem szükséges valójában megöregedni; hiszen ha megöregszik is valaki, még nem tudhatja és vallhatja mindezt, hogyha maga idejében meg nem tanulta vala, mert — ugyebár — maga az öreg kor is csak példázolata és bizonyossága, de nem egyszersmind a bizomá-

nyosa és letéteményese a tapasztalati bölcseségnek és a hitbeli tudatosságnak, épenúgy, mint ahogy a tél nem kezesség és biztosíték, csakis előzmény és várakozás a rákövetkező tavasz szempontjából.

Am, miként a télnek meg vannak a maga évszaki különlegességei, tanulságai, örömei, váradalmi, reménykedései: úgy az öregkorak szintén nagy vigasztalás, sok megnyugvás és a boldogabb jövő reménysége jutott osztályrészül. Miként a szép üde tavasz és az enyhe termő nyár után csendes ősz és nyugodt, békés tél köszönt be: akként a tiszta fiatalság és a boldog családi élet után áldásteljes, reménydús és vigasztaló öregség öröksége vár arra, aki hitben él, féli, szereti az Urat és egyedül az ő szent akarata teljesítésében gyönyörködik.

A téli évszak és az öregkor között mutakozó számtalan vonatkozású hasonlatosság közül kiváltképen tanulságos és figyelemreméltó az a tapasztalati tény és az a bibliai igazság, amely az élet megújulásának, a halandóság halhatatlanságba való átváltozásának, a lét tökéletességre jutásának és az Isten teremtő, fenntartó s kormányzó bölcsességének dicsőséges tényeiről tanúskodik. A tél hópalástja alatt ugyanis a tavaszi élet reményteljes magvai és csirái szenderegnek, amelyek az Örökkévaló által rendelt időben, minden természeti lezároltságon áttörve, létjogosultságuk igazolásául magukra alakot öltenek és mint önálló, külön lények, életüket folytatják, rendeltetésök szerint. Hasonlatosképen, sőt épenígy, az idők folyama, a változás törvényei és a mindennel közös múlandóság jelenségei mitsem tehetnek az ellen, hogy teljesedésbe ne menjen amaz íge, amely az Isten választottainak örökkétartó új életéről meg vagyon írva.

A telet követi és felváltja a kikelet, a romlandó test romolhatatlanságba öltözik és a halandó test halhatatlanságot öltend magára, miglen végezetre leszen új ég és új föld.

Íme, ezeket és ezekkel rokon gondolatokat juttat eszünkbe a téli évszak és a hozzá hasonló öregkor. Ezekért a gondolatokért kedves nekem a tél és ezekért a tanulságokért rokon-szenves előttem az öregkor.

N.

Közelet

Kálvinizmus és erkölcs.

(Különösebb tekintettel az egykével kapcsolatos vádra.)

(Vége.)

Hazánkban a protestánsok, illetve közelebbről a reformátusok születési arányszáma tényleg kisebb, mint a római katolikusoké. A kormánynak az ország 1912. évi közállapotairól szóló jelentése szerint az 1912. évben a római katolikusoknál 1000 lélekre 36·8 születés esett, a reformátusoknál 33·8. Ennek oka részben az, hogy a reformátusok általános műveltségi állapota magasabb, hogy társadalmi és vagyoni állapotuk általában olyan szemben a katolikusokéval, amely a születések számának csökkentése irányában hat.

Ha azonban ezekre azt mondják is, hogy mindezek a körülmények már maguk is a válás következményei, ami ugyan e formában nem állhat meg, akkor is ott van egy olyan körülmény, ami a vallástól független és aminek igen nagy hatása van a születések számának az alakulására és ez az, hogy az egyes fajok szaporodása egymástól különböző.

Ugyancsak az említett kormányjelentés szerint a születési szám a magyarságnál 35·4, míg a tótoknál 38·9. A reformátusok születési számának alacsonyabb voltát mindjárt megmagyarázza az, hogy csaknem teljes számban magyarok, míg a római katolikusoknak csak 60 %-a magyar, 16 %-a német, 17 %-a pedig tót és mindkét népfajnak magasabb a születési száma, mint a magyarnak.

A már említett kormányjelentésnek van egy másik érdekes adata, amely azt mutatja meg, hogy milyen mértékben jelentkeznek az említett társadalmi kapillaritással magyarázott csökkenése a születéseknek a római katolikusoknál és a reformátusoknál az 1901—1912. évekig. A születések száma 1000 lélekre számítva a római katolikusoknál 1901—1905. évek átlagában 38·7, 1912. évben pedig 36·8, a reformátusoknál az 1901—1905. évek átlagában 34, 1912. évben 33·8. A csökkenés a római katolikusoknál 4·9 %, a reformátusoknál 0·58 %, annak dacára, hogy a reformátusok csaknem mind magyarok, tehát fajilag kevésbé szapora nép, míg a római katolikusoknak 33 % német és tót, tehát már fajilag is szaporább nép. Ezen 12 év leforgása alatt a születések számának nagyobb mérvű csökkenése, mint a római katolikusoknál található, a hazai vallásfelekezetek között egyedül az izraelita vallásnál állapítható meg.

A születések számának csökkenésénél mutatózó eme különbség eredménye jut aztán

kifejezésre a természetes szaporodásnál. A római katolikusoknál a természetes szaporodás 1000 lélekre az 1901—1905. évek átlagában 12·4, az 1912. évben 13·8, a reformátusoknál az 1901—1905. évek átlagában 8·3, az 1912. évben 11·1. A természetes szaporodást jelző számok emelkedése a római katolikusoknál 11·3 %, a reformátusoknál pedig 33·7 %.

Ha a születések számának ezen különböző mérvű és igen lényeges eltérést mutató különbségeit és ennek nyomán a természetes szaporodásnál jelentkező szintén jelentékeny, csaknem háromszorosra menő különbséget tekintjük, valóban túlmerésznek kell tekintenünk azt az állítást, hogy a protestantizmus, különösen a kálvinizmus a nemzet életerejét emésztí fel.

Az eddigi adatok is bizonyosággal szolgálhatnak annak igazolására, hogy milyen tervszerű és eszközeiben nem válogató harc indult meg a keresztyén testvériség hangoztatása mellett a kálvinizmus ellen.

De menjünk tovább!

Annak igazolására, hogy a kálvinizmus milyen veszedelme a nemzetnek, a katholicizmus pedig mennyire szolgálja a nemzet érdekeit, Szeged és Debreczen példáját hozza fel a vád, mint szemléltető bizonyítékot.

Ezzel a bizonyítékkal részletesebben kell foglalkoznunk, mert ez már igazán közelről érdekelhet bennünket. Szeged az ország második városa a maga 118.328 lakosával, Debreczen pedig a maga 92.729 lakosával egy nagy alföldi várossal kisebb Szegednél. De ez nem így volt mindig, hangzik tovább, mert Debreczen ez előtt 70—80 évvel körülbelül kétszer akkora volt, mint Szeged, mert amint Fényes Elek megállapítja, Debreczen lakossága 1830-ban 48.840 volt, míg a Szeged lakossága csak 32.725. A Hármas Kistükör szerint pedig 1846-ban Debreczen lakossága 60.000 főre megy, míg a Szeged lakossága csak 30.000 főre. Íme a kálvinizmus és a katholicizmus különbsége — szól a megállapítás. Látható, hogy mit köszönhet a magyar nemzet a katholicizmusnak. Szegedet, amely 70—80 évvel ezelőtt felényi volt, mint Debreczen, 70—80 év során fölé emelte Debreczennek úgy, hogy most már annyival nagyobb, hogy a lakossága többletéből bátran kitelnék egy jókora alföldi magyar város.

Ezeknek így minden további vizsgálat nélküli előadása valóban szomorú képet tár elénk a kálvinizmust illetőleg és kétségtelen bizonyíték a katholicizmus javára. Akiknek mindenáron ez a célja, az megállhat ezen megállapításoknál és újjongással hivatkozhatik erre. De még így is igen tág lelkiismeret kell hozzá, hogy ezzel valaki a kálvinizmus nemzet- és erkölcs romboló voltát bizonyítsa.

Nem veheti senki rossz néven tőlünk, sem Fényes Elek, sem a Hármas Kistükör, ha adataikat összehasonlító vizsgálat alá vesszük. Hi-

szen úgy kezelnek már bennünket, mint a belpoklosokat.

Az első rendszeres népszámlálásunk 1869. évben történt. Ez a népszámlálás Debreczen lakosságát 46,111 főből állónak, Szeged lakosságát pedig 71,022 főből állónak találta.

Ha most a Fényes Elek, a Hármaskör és a népszámlálás adatait összehasonlítjuk a következőket találjuk:

Debreczen lakossága: 1830-ban 48,840
1846-ban 60,000
1869-ben 46,111

Szeged lakossága: 1830-ban 32,725
1846-ban 30,000
1869-ben 71,022

Debreczen lakossága 1830–1846-ig ezek szerint 48,840-ról 60,000-re emelkedett, míg 1846–1869-ig a 60,000-ról 46,111-re csökkent. Tizenhárom év alatt tehát szaporodott 22.7 %-kal, aztán huszonhárom év alatt csökkent 23 %-kal.

Szeged lakossága 1830–1846-ig 32,725-ről lecsökkent 30,000-re, 1846–1869-ig 30,000-ról felemelkedett 71,022-re. Tizenhárom év alatt csökkent 8 %-kal, az utána következő huszonhárom év alatt emelkedett 137 %-kal.

Debreczen nem volt kevésbé kálvinista 1846–1869-ig, mint 1830-tól 1846-ig és Szeged sem volt katolikusabb 1846-tól 1869-ig, mint 1830-tól 1846-ig. Mégis Debreczen lakossága ezen adatok szerint előbb szaporodott, azután apadt, Szeged lakossága pedig előbb apadt, azután szaporodott.

Különös valami — úgy látszik — az a kálvinizmus. Egy ideig szaporítja a lakosságot, azután meg pusztítja. A katolicizmus pedig ellenkezőleg, előbb pusztítja, azután meg szaporítja.

De ez még nem ad teljes képet a két város helyzetéről. Amint láttuk, 1910. évben Szeged lakossága 118,328, Debreczené pedig 92,729. Szeged lakossága tehát 1869–1910-ig 66.6 %-kal, Debreczen lakossága pedig több, mint 100 %-kal szaporodott. Most már aztán még különösebb a kép, mert a kálvinista Debreczen, amely a hatalmas fellendülés előtt száználmasan visszaeső képet mutatott, most csaknem még egyszer olyan fejlődést mutat, mint a katolikus Szeged.

Azon eljárás mellett, amelyet velünk szemben tanúsítanak, még annak is ki lehetünk téve, hogy Debreczen ezen nagy mérvű emelkedését annak fogják tulajdonítani, hogy 1869 óta a katolikusok száma megnövekedett a városban. Ennek elejét veendő, rámutatunk arra, hogy ha a lakosság számából kihagyjuk a katolikusokat 1869-ben és 1910-ben, akiknek a száma különösen az állami intézmények révén lényegesen megnövekedett, akkor is Szeged 66.6 %-os emelkedésével szemben 90 %-os emelkedést találunk Debreczennél.

Szeged és Debreczen fejlődésének összehasonlítása a katolicizmus és a kálvinizmus szempontjából így mutatja a teljes képet.

Ha ezeket így látjuk, megalkothatjuk könnyen a véleményt, hogy mennyire objektív és lelkiismeretes vizsgálódás eredménye annak a megállapítása, hogy Szeged a maga páratlan fejlődését, amelynek útján 70–80 év alatt a kezdetben még egyszer olyan nagy Debreczennek elébe vágott, a katolicizmusnak köszönheti, míg Debreczen a kálvinizmus miatt maradt hátra fejlődésében.

Ugyan mit mondanának reánk, ha mi ilyen adatokkal állanánk elő annak bizonyítására, hogy a katolicizmus felemészti a magyar nemzet életerejét és erkölceit?

Nem használunk erős szavakat, mert az nem méltó hozzánk. A hamisság nem volt kenyere a kálvinizmusnak soha. Mindig az igazságért küzdött és annak a fegyvereivel minden küzdelemben megállotta helyét.

Ha az élveszületések száma annyira a válástól függene, amint azt a kálvinizmus vádlója állítja, akkor a születések számának ott kellene a legnagyobbak lenni, ahol a lakosságnak nagyobb része katolikus. És minél nagyobb része a lakosságnak református, annál kisebbnek kellene lenni a születések számának.

Az alábbi táblázat Nagy-Magyarország 20 vármegyéjét tünteti fel. Tíz olyan vármegye, ahol legszámosabban vannak a lakosságban a katolikusok. Tíz pedig olyan, ahol a reformátusok vannak legszámosabban a lakosság között.

A táblázat az 1912. évi adatokat tartalmazza.

N é v	A lakosságban %		1000 lélekre élveszületés	N é v	A lakosságban %		1000 lélekre élveszületés
	r. kat.	ref.			r. kat.	ref.	
Zala	92.9	2.5	34.2	Hajdu	11.5	75.9	40.3
Heves.....	89.0	6.8	41.3	Háromszék	33.5	40.6	35.3
Árva.....	88.6	0.1	30.6	Bihar	8.3	39.5	44.5
Moson	87.5	0.4	35.9	Marostorda	12.2	38.3	41.6
Trencsén ..	87.4	0.2	38.2	Szabolcs...	28.3	38.0	43.1
Pozsony...	87.4	2.4	36.3	Jász-Nagy-Kun-Szolnok	60.2	35.7	39.4
Sopron	87.5	0.1	35.2	Udvarhely.	36.3	33.5	37.3
Bars.....	85.9	9.4	36.4	Békés	25.4	33.0	37.8
Esztergom.	84.9	11.1	35.5	Szatmár ...	16.8	31.4	41.3
Csongrád ..	84.1	12.8	37.5	Borsod	58.2	31.3	38.2

Mutatja e táblázat, hogy nem a legnagyobb a születés ott, ahol a népességben a legtöbb a katolikus és nem a legkisebb ott, ahol a legtöbb a református.

Sőt a születések száma abban a 10 vármegyében, ahol a legnagyobb számban vannak a katolikusok, csak egyetlen esetben emelkedik a 40-en felül, míg abban a 10 vármegyében,

ahol a legszámosabban laknak a reformátusok, öt esetben.

Az 1912. évben Magyarországon Fiume várost és kerületét beleszámítva a születések átlag száma 36 volt. A fenti 10 legkatholikusabb vármegye közül ötnek a születési száma még az országos átlagot sem éri el, míg a 10 legreformátusabb vármegye között pedig csak egy ilyen van.

Még csak azt sem lehet mondani, hogy a 10 legkatholikusabb vármegyénél ott a legalacsonyabb a születési szám, ahol számosabban vannak a reformátusok, mert a legkisebb születés átlagban azokra a vármegyékre esik, ahol a legkevesebb a reformátusok száma.

Ama 10 vármegyénél is, ahol a legszámosabban vannak a reformátusok, a születések magasabb száma nem esik össze a katolikusok magasabb számával, sőt azon 5 vármegye közül, amelyekben a születések száma a 40-en felül van, négy épen az a vármegye, amelyikben a legkisebb a katolikusok száma.

Nem is volna talán már szükséges további adatokra rámutatni, de mert olyan élesen mutatnak ellenfeleink arra, hogy a protestantizmus az anyagi javak birtoka utáni mérhetlen vágyat táplálja a lelkekben, az egoizmus ördögét a nemzet jövője veszélyeztetésével és az erkölcsiség romlásával sem törődve táplálja, egy körülményre mégis rá kell mutatni.

A katolicizmus hívei, a latin és a görög szertartású katolikusok 1912. évben az ország népességének 60·3 %-át tették, míg a protestantizmus hívei, az ág. evangélikusok és a reformátusok 21·4 %-át.

A vagyon elleni bűncselekmény miatt elítéltek között ugyanezen évben a katolicizmus hívei 62·2 %-al, a protestantizmus hívei pedig 18·4 %-kal vannak képviselve. A vagyon elleni bűncselekmény miatt 1912. év folyamán elítéltek között tehát nagyobb százalékkal vannak képviselve a katolicizmus hívei, mint a lakosságban, a protestantizmus hívei viszont a lakosságban vannak nagyobb százalékkal képviselve, mint az elítéltek között.

A kivándorlási, bor- és terményhamisítás miatt 1912. évben elítéltek között a katolicizmus hívei, római és latin szertartású katolikusok 65·4 %-ot, a protestantizmus hívei, reformátusok és ág. evangélikusok 15·3 %-ot tesznek. Itt is tehát a katolicizmus hívei nagyobb arányban szerepelnek, mint a lakosságban, a protestantizmus hívei pedig kisebb arányban.

Az országos javító intézetekben a létszám 1912. évben 2466 volt. Ezek között latin és görög szertartású katolikus volt 1764, református és ág. evangélikus 402. A katolicizmus hívei tehát 71·5 %-ot, a protestantizmus hívei 16·2 %-ot tettek. Ezen arányszámokat a lakosságban képviselt arányszámmal összehasonlítva, ugyanazt a képet kapjuk, mint az előbbi két esetben.

Van-e valaki, aki azt merné állítani, hogy a vagyoneelleni deliktumok, a hamisítások, a javító intézetbeni nevelés szüksége az erkölcsiséggel nem állanak szoros összefüggésben?

Valamivel mindenesetre szorosabban kapcsolódnak az erkölcshez, mint a születések száma a valláshoz.

Amikor ezeket látjuk, joggal kérdezhethetjük, hogy a katolicizmus mi joggal állítja a protestantizmusról, hogy megrontja az erkölcsöket, „hogy nem hitújítás, hanem hitrontás volt, hogy a legjobb esetben egy tiszteletre méltó, hajdan jó szolgálatot tett bűntudorab”.

A reformációnak nagyon sokat köszönhet maga a római egyház is, amelyet magát reformációra kényszerített, amely már azon az úton volt, hogy rendeltetésével ellentétben tisztára politikai hatalommá és szervezetté alakuljon át.

Ha a reformáció jó szolgálatokat tett hajdan, a reformáció erejének, világosságának és szabadságának szüksége különösen meg van ma, amikor a lelkek ép olyan veszedelmes örvények között hanyódnak, mint a reformáció idején.

A reformáció az embert az emberek között felemelte arra a helyre, ahol azért kell lennie, mert az Isten gyermeke és az Isten képére van teremtve. De az Istennel szemben a legmélyebb alázatot, a legodaadóbb engedelmességet és a legtisztább szeretetet követeli meg tőle nem külső ceremóniákban a látszat kedvéért, hanem a lélekben és a szívben, hogy Isten templomává legyen az.

Az a súlyos vád, amely egyedül a protestantizmus, a reformáció vállaira rakja az emberi romlottság és bűn összes terheit, a vallásos és ezzel kapcsolatosan az erkölcsi érzés mindenesetre kárhóztatandó, de általános hanyatlásának ódiomát, a református keresztyén hit és öntudat ébredésének legyen serkentője. Akkor az Isten javunkra fordítja azt, amit az emberek tervszerűséggel romlásunkra szöttek.

De itt nem végezhetjük el!

Amint a méltatlanul és igaztalanul reánk szórt sarat letisztítottuk magunkról, miután Krisztus Urunk példájára ezt a durva megbánást megbocsátjuk, a vádlottak padjáról ülünk át a bírói székbe. És tegyük ítéletet azok felett, akik talán fanatizmusból, talán céltudatos rosszakarással korbácsolják állandóan a szenvedélyeket, nem gondolva arra, hogy a történelem ama legsötétebb, leggyászosabb, talán legvéresebb időit ébresztgetik, amelyekre gondolva a keresztyén hitet elhagyott Julianus császár ama mondása jut eszünkbe, hogy a vadállatok nem fenekednek úgy az emberekre, mint a hit ágazataiban különböző emberek egymásra.

Aki ma ezeket az időket költögeti sirjából, az nem a nemzeti érdekek védelmezője. Az a nemzetet akarja eltemetni abba a sírba, amelyből a kísérteteket életre hívta.

Egy abból a társaságból, amely társaság

különös előszeretettel és nem minden terv nélkül minden romlást a reformáció terhére szeretne iratni a történelemmel, szinte méltatlankodással említi, hogy a protestánsok között a szervezkedés tünetei észlelhetők.

Minden szavuk, minden írásuk, minden cselekedetük bizonyoság rá, hogy szervezkednünk kell. Szervezkednünk a reformációban visszanyert evangéliumi keresztyén hit és erkölcs, a világosság és a szabadság szellemének megvédelmezésére, mert amint ezelőtt negyedszáz évvel, úgy most is nem a kereszt és nem Róma, hanem egyedül a Krisztus és az ő tiszta tudománya menti meg és vezeti az ígért földjének partjaihoz nemzetünk hajóját, amely most a történelemnek kelet és nyugat internacionálista dühétől tajtékzó tengerén hanyódik.

Debreczen, 1923 január hó 5.

Dr. Vásáry István.

Halottaink

Özveggy szentpéteri Kun Lászlóné.

Szerető, gondos édes anya, híven dajkálkodó nagyanya hajtotta fáradt fejét a sír pihenető álmára: özveggy szentpéteri *Kun Lászlóné* Szabó Teréz, emlékezetében is mindig áldott néhai szentpéteri *Kun László* monostorpályi volt lelkész özveggye, özvegyiségének 10-ik évében, fiának, dr. szentpéteri Kun Béla tudományegyetemi tanárnak és családjának szerető s híven ápoló körében folyó hó 23-án csendesesen elhunyt. Aki a mintapapné hű megrajzolásához igaz modellt keresett: azt a megboldogult özveggy lelkész né nemes alakjában minden vonásban szerencsésen megtalálta. Mint feleség, mint gyors as zony koronája volt az ő férjének (Péld. XII:3). Mint édes anya gondos, szeretetteljes ápolója, nevelője két kedves gyermekének, kik közül egyiket, az egyetlen leányt, megtört szívvel kísérte volt a szerető férj oldala mellől korán megásott sírjába. Mint papné, jóltevője férje gyülekezetének, ki újkori Thabitaként, gazdag vala jó cselekedetekkel és alamizsnakkal (Csel. IX:36). Mint háziasszony, szorgalmas, kinek vendég szerető hajlékát alig lehetett előkelő társaság nélkül találni. Mint honleány, a hazaszeretet hű ápolója környezetében. Mindezekben a széles mezőkön a leghívebben teljesítette sok mások felett fényeskedve a reá várakozó kedves, nemes kötelességeket. És most immár, hogy ama nemes harcot megharcolta, futását elvégezte, a hitet megtartotta: bizonyára e tétetett nekie hitünk szerint az igazság koronája. Legyen csendes síri álma, nyugodt pihenése mindama nagy napig, amikor vele együtt új életre kelünk az Úr hívó szózatára. A gyászoló család mély fájdalomában mindnyájan részvétellel osztozunk, kik a boldogultnak mindenkor igaz tisztelői voltunk. A temetésen Debreczen város

nagy közönsége sietett leróni a kegyelet adóját, s bocsátotta útra a monostorpályi sírkert felé vezető úton a boldogultat. A család a következő gyászjelentést bocsátot a ki: Fájdalommal jelentem, hogy szeretett édes anyám özv. szentpéteri Kun Lászlóné Szabó Teréz 76 éves korában, sok szenvedés után, csendesesen meghalt. Holtestét a Simonyi-út 36/c. számú háznál január 25-én d. e. 11 órakor tartandó rövid imádság után Monostorpályiba szállítjuk s ott temetjük el január 26-án 11 órakor kedvesei mellé. Debreczen, 1923 jan. 23. Szentpéteri Kun Béla, feleségem és gyermekeim nevében is.

Erdélyi Imre emlékezete.

Egy munkás lélek élete fonala szakadt el e hó 17-én Nyírbátorban. Erdélyi Imre, a régi Szabolcsvármegye egyik értékes tagja meghalt. Hatvanegy évet élt ez a munkás, költői lelkű prédikátor, de ezt a hatvanegy évet igazán ki tudta használni.

Folytonosan írt, dolgozott, munkálkodott. Mint kiváló egyházi ember, a tanácsbírósig vitte fel. Hosszas ideig volt ramocsaházi lelkész.

Iskolát, paplakot építtetett, egyházát szépen felvirágoztatta, híveinek pedig valóságos atyja és tanácsadója volt.

Mint író is, folytonosan dolgozott. Halála napjáig munkatársa volt több egyházmegyei, irodalmi és politikai napilapnak, mint költő is jelentős nevet vívott ki magának.

A gimnáziumot Iglón, a teológiát pedig Debreczenben végezte. Mint iglói, később debreczeni diák, sokszor aratott pályadíjakat, egy-néhányszor a debreczeni Csokonai-kör pályadíját is.

Első verskötetéhez a finomhangú lírikus Szabolcska Mihály, ma már országosan ismert költő pap írt előszót. Verskötetét a kritika is elismerőleg fogadta.

A régi jó öreg Nyírvidékhez is belső kötelekek fűzték. Régebben nagyon sokat írt bele, állandó munkatársa volt, itt jelent meg verseinek legnagyobb része is.

Erdélyi Imre a becsületesség és a munka embere volt. Szelid tekintetével bátorított és fölemelt, érző lelkéből mindenkinek juttatott, aki csak bizalommal fordult hozzá.

Pályája a régi kálvinista prédikátorok pályája volt s mint ilyen nagyon sokat tett egyháza községe és híveinek javára egyaránt.

Ez a vázaltszerű kis nekrológ nem akar dicsőítő írás lenni, csak a rövid kivonata egy munkás és költői lelkületű pap hosszú és érdemekben dús életének.

Elköltözött, de emlékét őrzik versei, cikkei, könyvei, munkássága és jótéteményei.

Ezt a szál virágot kegyelettel teszem le Dalmi Erdélyi Imre frissen hantolt sírhalmára... Legyen pihenése csöndes és emléke megáldatott!

Ilj. Radványi Sándor.

Különfélék

A budapesti református egyház folyó évi január hó 23-án az egyházkerületi székház dísztermében díszülés keretében ünnepet ült, amelyen újonnan választott főgondnokát, dr. újfalusi Némethy Károly v. b. t. t., nyugalmazott államtitkárt iktatta be díszes méltóságába. Az ünnepség a 37. dícséret első versének elénekklésével kezdődött, ami után Haypál Benő lelkész magas szárnyalású imádságot mondott. Ezt követőleg előterjesztetett a választásról szóló jelentés, amelynek meghallása után küldöttség hívta meg az újonnan választott főgondnokot az ünnepség színhelyére. Amint a lelkesedéssel fogadott főgondnok az esküt letette, dr. Ravasz László püspök a tisztelet, bizalom és szeretet őszinte érzelmeivel üdvözölte őt, szívből kívánva az anyaszentegyház építésében idáig is áldásosan működött kiváló buzgóságú férfiú életére és további tevékenységére Istentől kegyelmet, erőt, kitartást és sikert. A nagyhasú üdvözlés elhangzása után dr. Némethy Károly tartalomdús, időszzerű, eszmekben gazdag, alkalmi székfoglaló beszédet tartott, amely általános helyeslést, köztetszést és lelkesedést váltott ki az illusztris hallgatóság részéről. A felemelő, ünnepélyes díszülés a Hymnusz elénekklésével ért véget. Mi szintén őszinte szívből csatlakozunk üdvözlésünkkel és áldáskívánatainkkal a budapesti testvéregyház beiktatott új főgondnokának igaz tisztelőihez, annyival is inkább, mivel dr. Némethy Károly köztisztelt személyében egyszermind a tisztántúli egyházkerületi közgyűlés kiváló képességű tagját, a heves-nagykúnsági egyházmegye érdemekben gazdag gondnokát is megtisztelve látjuk. Ad multos annos.

Tisztújítás Békésbánában. Tisztújítás előtt áll a békésbánati egyházmegye. A békésbánati egyházmegyei választásokat valamikor még a boldog időkben egy afrikai néger törzstől vett drasztikus hasonlattal úgy aposztrofálta egy más egyházmegyébe távozott szókimondó ifjú lelkésztársunk, hogy itt a türelmetlen fiatalok addig rázzák a fát az öregek alatt, míg arról a jámbor öregek lepotyognak. Most életerős ifjak ülnek a fán; a még ifjabbak helyett most az idők szabadabb szele próbálkozik arra a nagy munkára, hogy lerázza a fán ülőket. Erre vallanak az egyházmegyében cirkuláló jelölő listák, melyek a hivatalos listát megrostálni célozzák. Ez a hivatalos lista a makói őszi gyűlésen készült. A magam részéről csendes szemléléssel néztem végig azt a jelölő értekezletet, melyen a hivatali egyének igen csak egy számmal sem valának többen, mint a vulgárisok, s melynek ilyformán majd olyan színezete vala, mint ama híres nagyida gyűlésnek: „ki legyen a vajda, én-e, vagy pedig én?” — Valamikor régen e lap hasábjain adtam kifejezést azon nézetemnek, hogy egyházmegyei tisztségek betöltésénél nincs helye a hivatalos jelölésnek. Kerületi, zsinati választásoknál igen; ott kell a

tájékoztató; de ott, ahol közvetlen közletről ismer mindenki mindenkit: felesleges; sőt mint most a hivatalos listával szemben forgalomba hozott listák igazolják: helytelen is. Ma még inkább vallom ezt. Szabaduljunk már föl a jár-szalag alól. Egyébként a forgalomban lévő listákra csak azt jegyzem meg, hogy tegyen minden presbiterium és azokat irányító lelkész befolyásolatlan meggyőződése szerint; és személyemre vonatkozólag azt, hogy az egyházmegyei főjegyzőségre nevemnek forgalomba hozatala ellen tiltakozom. Ez állásra részemről Szabó Béla érdemes kollégánkat ajánlom. Körösladány, 1923 jan. 16. Tóth József, lelkész.

A beregi egyházmegye megszállott része legközelebb tartott tisztújításon az esperesi tisztségre majdnem egyhangú szavazással Bertók Béla munkácsi lelképásztort választották meg. E választásnak érdekességet és jelentőséget az tulajdonít, hogy Bertók Béla, aki a háború előtt és alatt esperese volt a beregi traktusnak, a békekötés után visszavonult e tisztségtől s most a közbizalom mindenképen mégis őt óhajtja látni e fontos állásban. Isten áldása legyen munkásságán.

Petőfi ünnepély. A debreczeni református tanítótestület f. hó 31-én, d. u. 5 órakor a kollégium dísztermében, gazdag műsorral, Petőfi ünnepélyt tart.

Emlékünnepélyt tartott f. hó 23-án a budapesti református egyház, amikor is dr. Ravasz László püspök buzgó és áhítatos imádsága után Szilassy Aladár v. b. t. t. kegyeletes emlékbeszédet tartott dr. Kovácsy Sándor elhunyt főgondnokról.

Fel nem vett segélyek. A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszterium által 115,076—922. sz. a. aug. és szept. hóra utalványozott segélytöbbletet nem vették fel mindezideig a következő illetményesek, ú. m.: Gencsy Béla Békés 6300 K, T. Nagy Béla Berekböszörmény 3600 K, Juhász Imre Magyarhomorog 7200 K, Csépké Péter Turricse 7200 K, Fogarassy Jenő 6300 K, Nagy Lajos Nádudvar 6300 K, Györffy József Hódmezővásárhely 7200 K, Sz. Sántha Elek Karczag 6300 K, Kürthy Dezső Gyulaháza 6300 K, Széles Károly Kisvárd 6300 K, Kiss Gyula Kovácsapáti 7200 K, Ujlaky Lajos Újkenéz 7200 K, Vadas Gyula Magyarcsanád 7200 K, Virágh József Makó 6300 K, Fekete Antal Kocsord 6300 K, Szathmáry Gábor Mezötúr 6300 K, Kiss István Mezötúr 6300 K, Juhász Gergely Túrkeve 6300 K, Tóth Sándor Kuncsorba 7200 K, Vajda László Nyirbátor 6300 K, Kiss Pál Gégény 6300 K, Nagy Lajos Ibrány 6300 K, Szabó Kálmán Kótaj 6300 K, Tóth Gábor Nyirbogdány 7200 K, Pinkóczy Gusztáv Orosháza 7200 K, Nagy Márton Füzesgyarmat 6300 K, Tóth Sándor Kuncsorba 7200 K, Irlanda Dezső Szentés 6300 K, Pap Lajos Szentés 7200 K, Vecsery János Szentés 6300 K, Borbás Antal Szentés 6300 K, Ráczy Károly Polgár 7200 K, Szappanos Károly Tisza-

derzs 6300 K, dr. Bötykös Béla Debreczen 6300 K, Diószegi Mihály Kaba 6300 K, Kovács József Nyírmártonfalva 7200 K, Ury Ferencz Földes 6300 K. Felkérem a felsorolt lelkész és segédlelkész urakat, hogy bélyegtelen nyugtáikat legkésőbb február 15-ig szíveskedjenek kifizetés végett az egyházkerületi pénztárhoz beküldeni. A segédlelkész urak kötelesek főnökük igazolását reá vezetetni a nyugtára aziránt, hogy a jelzett időben : augusztus és szeptember hónapban tényleg még segédlelkézi minőségben szolgáltak és mint ilyenek a segélyre igényjogosultságuk fenn áll. Az egyházkerületi pénztári hivatal.

Káplántartási illetmények.

Az 1922. évi július—szeptemberi évnegyedre a következő káplántartási illetmények, illetőleg segédlelkézi fizetésekiegészítések vannak utalványozva : *Alsószabolcs-h.-vidéki e. m.* Ury Ferenc s. l. Földes 187.50, Szabó Antal esperes H.-szoboszló 250, Nagy Lajos s. l. Nádudvar 187.50. *Békésbányai e. m.* Harsányi Pál esperes Gyoma 250, S. Hegedűs Lajos s. l. Öcsöd 187.50. *Beregi e. m.* Lánczy József esperes Csaroda 250. *Debreczeni e. m.* Bagdy Dániel s. l. Biharnagybajom 187.50, dr. Baltazár Dezső Debreczen 250, Beke Antal s. l. Felsőjózsa 187.50, F. Varga Lajos esperes Nagyrábé 250, Kócsy Dániel s. l. Sárrétudvari 187.50. *Felsőszabolcsi e. m.* Kovács Lajos esperes Kisvárdá 250, Széles Károly s. l. Kisvárdá 187.50, Ary Antal Laskod 250. *Hevesnagykunsági e. m.* Sz. Sántha Elek s. l. Karczag 187.50, Török Imre esperes Kisújszállás 250. *Középszabolcsi e. m.* Pásztor István Kállósemjén 250, Thamó Béla s. l. Kállóseinjén 97.50, Szabó Lajos esperes Nyírbátor 250, Nagy Lajos s. l. Nyíregyháza 187.50, Veress Károly Nyírtura 250, Szalay Pál s. l. Újfehértó 187.50. *Nagykárolyi e. m.* Nagy Márton s. l. Mátészalka 187.50, Berey József esperes Nagyecsed 250. *Nagyszalontai e. m.* Durkó Gábor s. l. Sarkad 75. *Szalmári e. m.* Sipos József esperes Túrístvándi 250. Pótutalványozás *Alsószabolcs-h.-vidéki e. m.* Kiss Sándor s. l. Földes 1921 júli—szept. 187.50, 1921 okt.—dec.-re 187.50, 1922 január—márc.-ra 187.50, 1922 ápril—júniusra 187.50, Szabó Antal esperes H.-szoboszló 1921 júli—szept. 250, 1921 okt.—dec. 250, 1922 jan.—márc. 250, 1922 ápril—júni. 250, Fazekas Sándor s. l. Nádudvar 1921 júli—szept. 187.50, Sipos Károly s. l. Nádudvar 1921 okt.—dec. 187.50, Nagy Lajos s. l. Nádudvar 1922 jan.—márc. 187.50, 1922 ápr.—júniusra Molnár Ferencnek Nádudvar 187.50. *Nagyszalontai e. m.* Tálas Áron s. l. Sarkad 1922 ápr.—júniusra 75 korona.

Ennek az illetménynek két kategóriája van. Egyik a 250 koronás az esperes, illetőleg a rendes lelkész urak illetménye, a másik, a 187 K 50 filléres a segédlelkész uraké. Költségkímélésből többé nyugtalapot nem küldünk, hanem egyszersmindenkorra itt közöljük a kétféle illetmény nyugtájának a szövegét a következőkben :

1. A lelkész (esperes uraké :

- református egyházkerület.
- református egyházmegye.
- református egyházközség.

Nyugtatóvány.

. korona . . . fillérről,
mely összeget a református egyetemes konventkongrua-bizottsága által az 19 . . . évi
hó napjától az 19 . . . évi
hó napjáig részemre megállapított káplántartási díj fejében mint a
egyházközségben szolgáló rendes lelkész
az 1909. évi XIII. törvénycikk és a vallás- és közoktatási m. kir. miniszter úrnak 1909. évi június 24-én 63,423. szám alatt kelt rendelete alapján a református egyházkerület püspöki hivatalától felvettem.
Kelt 19 . . . évi
. hó napján.

Látta :

. rendes lelkész.

. segédlelkész.

A fentiek hitelül :

. esperes.

P. H.

2. A segédlelkész uraké :

- református egyházkerület.
- református egyházmegye.
- református egyházközség.

Nyugtatóvány

. korona . . . fillérről,
mely összeget a református egyetemes konventkongrua-bizottsága által az 19 . . . évi
hó napjától az 19 . . . évi
hó napjáig részemre megállapított segédlelkézi fizetésekiegészítés fejében mint a
egyházközségben szolgáló segédlelkész az 1909. évi XIII. törvénycikk és a vallás- és közoktatási m. kir. miniszter úrnak 1909. évi június 24-én 63,423. szám alatt kelt rendelete alapján a református egyházkerület püspöki hivatalától felvettem.
Kelt 19 . . . évi
. hó napján.

Látta :

. segédlelkész.

. rendes lelkész.

A fentiek hitelül :

. esperes.

P. H.

Méltóztassanak a meghirdetett összegről a vonatkozó idő pontos meghatározása mellett a nyugtát kiállítani, az esperesi hivattal láttaoztatni, a nt. esperes urak lesznek szívesek rendszerint a láttaozás után a nyugtát az egyházkerületi pénztárhoz beküldeni. Az ellenjegyzést úgy a rendes-, mint a segédlelkész urak a nyugtán szíveskedjenek teljesíteni.

Kérjük, hogy a nyugta most közölt szövegét méltóztassanak beiktatni, ahol mindenkor meg legyen az található.

A nyugtához csak hátsó oldalán sem használt papír alkalmazható, egynegyed íven.
Debreczen, 1923 január 20.

Az egyházkerületi pénztári hivatal.

Szerkesztői üzenet.

Diakon. A cikkért mindenestre felel a cikkíró, különösen ha alá írja a nevét; ám a cikk közléséért, még ez esetben is, háramol felelősség a felelős szerkesztőre is.

Hivatalos Ertesítés

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

142—1923. szám.

Körlevél.

Nagytiszteletű Esperes Úr!

Az országos közalap végrehajtó bizottságának 95—1923. szám alatt kelt átiratára hivatkozással kérem Nagytiszteletedet, hogy a f. évi közalap járulékkimutatások összeállítását egyelőre méltóztatassék függőben tartani. A kimutatások összeállítását ille öleg — az 1920. évi népszámlálás szükséges adatainak közzététele után — a végrehajtó bizottság külön felhívást fog közzétenni.

Debreczen, 1923 január 17.

Atyafiságos szeretettel

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

169—1923. szám.

Körlevél

a kebelbelli összes egyházi és iskolai hatóságokhoz.

Felhívom az egyházi hatóságokat, egyházakat, tanintézeteket s általában mindazokat a hivatalos intézményeket, amelyek a postai portomentességre igényt tarthatnak, hogy az 1922. év folyamában felmerült hivatalos postai költségeik megtéríthetése céljából szabályszerűen összegezett kimutatást készítsenek, folyózámmal ellátva s összegezve a tételeket; ezeket a tételeket a postai hivataltól esetről-esetre beszerzett ellennyugtatóval igazolják, reá vezetvén az ellennyugtatókra a kimutatás folyószámát. Az így kiállított s aláírott kimutatást az ellennyugtatókkal együtt további intézkedésre küldjék be közvetlenül az egyházkerületi pénztári hivatalhoz. Az 1921 július—d cemberi felévi megtérítés ügye a fogyatékos kimutatások miatt függőben van.

Debreczen, 1923 január 18.

Atyafiságos szeretettel

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

Hirdetés. Nyugalomba készülő református tanító önálló orgonista kántorságra ajánlkozik. Megkeresések e lap kiadóhivatalába küldendők.

Debreczen sz. kir. város és a Tiszántúli református egyház könyvnyomda vállalata.

**A „MÉLIUSZ“ könyvkereskedés
mindent tudó**

ábécéje.

- Az én vallásom.** minden református nélkülözhetetlen kalauza. Írta Dr. Erdős Károly.
- Baltazár Dezső dr.** „Az én hitvallásom“ és „Isten dicsőségére“ c. könyvei az egyházi irodalom gyöngyei.
- Confirmatioi** oktatásra legjobb könyv *Nagy István*; Debreczeni confirmációi kis káté c. füzet.
- Debreczeni meséskönyv** magyar szellemű és irányú lelkes könyv. Írta Gyökössy Endre.
- Erdős Károly dr.** könyvei tudományosságban alaposak, népszerűségben minták.
- Feltámadás.** Költemények. Írta Térei Sándor, a Magányos ember c. kiváló kötet szerzője.
- Gyökössy Endre:** Debreczeni Meséskönyv-e hazafias, tartalmas és díszes.
- Hit és Haza.** Tüzes magyar versek. Írta dr. Körösi Kálmán.
- Imádkozó magyar.** Régi magyar imádságok gyönyörű gyűjteménye. Kiadta Dr. Révész Imre.
- Játékok, játékkönyvek, sportkönyvek** óriási választékban.
- Kommunista és zsidó üldözés.** Dr. Magoss György pártatlan és elfogulatlan ítélettel megírt könyve.
- Legendák.** Krisztus legendák. Írták B. Bészler Anna és Székely András. Kedves kegyes történetek.
- Méliusz világító lámpásának sugarai.** Méliusz püspök legszebb gondolatainak gyűjteménye. Kiadta Dr. Erdős Károly.
- Nyomtatványok** egyházi és világi irodák mindenemű szükségletére.
- Oláh Gábor** legújabb regényei: Fekete angyal, Léda hatyúja.
- Próbáltatások idejéből.** Dr. Baltazár Dezső mesteri rajza a kommunizmus és oláh megszállás idején átélt szenvedéseiről.
- Révész Imre dr.:** *Imádkozó magyar* c. könyve református buzgó eleink legszebb könyörgéseit tartalmazza.
- Szabó József,** Méliusz Péter emlékezete, hatalmas emlékbeszéd a nagy magyar reformátor munkásságáról.
- Szemelvények** a magyar irodalomból. Heger Flóris gyűjteménye a legkiválóbb irodalmi termékekből.
- Tiszteletes bácsi meséskönyve.** Üde, kedves, szórakoztató, tanító és nevelő. Írta Tóth János.
- Uray Sándor,** Tárgymutató az új református énekeskönyvhöz. Szükséges segédeszköz.
- Világi és egyházi irodalomban** megjelent összes művek leggyorsabban szállíthatnak.
- Welsh, The 50 Lesson System.** Az angol nyelv legjobb tankönyve.
- Zsoltárok** a legnagyobb választékban, legjutányosabb áron és legszebb kivitelben.

**„Méliusz“ könyvkereskedés és
könyvkiadóvállalat
Debreczen, Ferenc József-ut 26.**